

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ І НАВЧАННЯ НІМЕЧЧИНИ

Світлана Кравець, к.пед.н., ст. досл.

Інститут професійної освіти НАПН України
м. Київ, Україна

Інноваційний досвід розвитку професійної освіти і навчання (далі – ПОН) у зарубіжних країнах відкриває нові можливості для удосконалення системи професійної освіти в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. Здобутки та досвід Федеративної Республіки Німеччина (далі – ФРН) у сфері ПОН заслуговують уваги для вивчення й імплементації завдяки тому, що державна політика у цій сфері чітко регулюється відповідним законодавством, що системно оновлюється на федеральному й регіональних рівнях; модель дуальної ПОН характеризується як найбільш успішна в Європі щодо організації та результативності; практика реалізації проєктної діяльності у сфері ПОН засвідчується вагомими результатами на міжнародному рівні, а також відображається у процесах інноваційного розвитку закладів професійної освіти та результатах професійної підготовки випускників, рівень кваліфікації яких співвідноситься із запитами федерального й регіонального ринків праці.

ПОН у ФРН спрямована на реалізацію таких цілей: формування професійних здібностей, які поєднують професійну компетентність із загальними людськими та соціальними навичками; розвиток професійної гнучкості та адаптивності до мінливих умов ринку праці та суспільства; формування відповідального ставлення до освіти та навчання упродовж життя (КМК, 2006). Означені цілі реалізуються шляхом організації практико-орієнтованого навчання за дуальною моделлю із застосуванням різних форм ПОН (10% освітньої програми реалізується на базі закладів освіти, 90 % – на виробництві), відповідно до потреб ринку праці, визначається за участю держави та інших заінтересованих сторін (компаній, профспілок, професійних асоціацій тощо) (Радкевич, Бородієнко & Кравець, 2021).

Системні інноваційні виклики ринку праці у ФРН зумовлюють необхідність оновлення змісту ПОН спільними зусиллями заінтересованих у якості професійної підготовки сторін. Відтак, наприклад, Федеральним Міністерством освіти та досліджень у 2019 р. було зініційовано серед

стейкхолдерів проектну діяльність щодо розроблення ідей для інноваційного професійного навчання та подальшої освіти. На конкурс інновацій «InnoVET» на стадії концепції було представлено 176 проектних ідей, серед яких 17 проектів було обрано для фінансування Федеральним Міністерством освіти та досліджень.

Одним із таких проектів є «Bildungsbrücken OWL», який спрямований на створення екосистеми професійної освіти у Східній Вестфалії (регіон Ліппе) шляхом об'єднання навчально-виробничих структур, палат, закладів ПОН та вищої освіти. Освітньо-професійний фокус проекту зосереджений на забезпеченні гнучкої та спеціалізованої освітньої кар'єри для спеціалістів та менеджерів для галузей виготовлення штучних матеріалів (із металу, пластику), будівництва та оздоблення будівель, електроніки (InnoVET, 2023b). Соціальне значення проекту передбачає інтернаціоналізацію місцевого професійного навчання, розвиток інновацій майбутнього, популяризацію культури створення стартапів. Актуальними питаннями системних заходів у межах цього проекту є обговорення результатів студентських навчальних проектів з наступним використанням та втіленням власних творчих та інноваційних рішень у професійній практиці (InnoVET, 2023a). Результати, отримані в цьому пілотному проекті, передбачається імплементувати в інші сектори та регіони ФРН у довгостроковій перспективі.

Серед інноваційних проектів програми «InnoVET» важливим також є проект «VexElektro» (м. Штутгарт). Діяльність інноваційного кластеру (науково-дослідні установи, заклади освіти, постачальники матеріалів, виробничі компанії, соціальні партнери та ін.) спрямована на розроблення та впровадження модульної концепції професійного навчання фахівців для електромобільної галузі, що передбачає можливості здобуття освіти на 3–7 рівнях німецької кваліфікаційної рамки. Модульні програми підготовки фахівців для електромобільної галузі характеризуються гнучкістю відповідно до технологічних змін, наступністю у реалізації освітньої траєкторії, взаємопроникністю та привабливістю для молодих спеціалістів, доступністю для працівників суміжних галузей. Новий формат співпраці між виробниками та провайдерами навчання забезпечує своєчасне оновлення кваліфікаційних вимог та адаптацію змісту навчання до технологічних новацій. Соціальне значення цього проекту передбачає загальнонаціональну імплементацию його результатів, зокрема щодо формування

у здобувачів освіти сучасних навичок з електротехніки та цифрових технологій (InnoVET, 2023с.).

Безпосередньо у професійних школах ФРН проєктна діяльність відображається у навчальних планах підготовки здобувачів освіти шляхом: введення проєктної роботи як самостійного предмета, обов'язкового виконання проєкту у межах конкретного предмету, організації міждисциплінарних проєктів, створення предметно-інтегрованих курсів та позакласних навчальних заходів. Прикладом міждисциплінарного проєкту є професійна підготовка рятувальників у технічному коледжі міста Карлсруе, що організована шляхом інтеграції дисциплін галузі спорту, біології та технологій, а проєкти з розроблення ігор, навчальних матеріалів чи тезаурусів для конкретної галузі базуються на предметній інтеграції дисциплін «Німецька мова» та «Спорт».

Безумовно, що така діяльність передбачає володіння педагогами знаннями та навичками з проєктування, а також досвідом з управління різними проєктами. Відтак, паралельно із формуванням навичок самостійного предметного проєктування у здобувачів освіти, педагоги системно розвивають власний потенціал проєктної культури відповідно до соціокультурних особливостей регіону та реальних виробничих умов за галузевим спрямуванням.

Інноваційний розвиток усіх сфер економіки зумовлює необхідність швидко та ефективно реагувати на зміни кваліфікаційних вимог до випускників. Означені процеси засвідчують тенденцію системного проєктування змісту професійної освіти і навчання у співпраці з стейкхолдерами (регіональні проєкти), результат яких впливає на розвиток економіки, а також необхідність формування навичок проєктної діяльності учасників освітнього процесу (навчальні проєкти) для успішної їх адаптації та самостійного проєктування індивідуальної кар'єрної траєкторії у динамічно змінних умовах ринку праці.

На нашу думку, досвід реалізації регіональних інноваційних проєктів щодо створення екосистем у сфері ПОН за окремими напрямками економіки у ФРН є важливим для імплементації у нашій державі. Йдеться про невідкладну потребу в об'єднанні зусиль органів державних адміністрацій та місцевого самоврядування, наукових установ, закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, постачальників матеріалів, профспілок, громадських організацій, приватних партнерів,

роботодавців та ін. у створенні екосистем для відбудови України у повоєнний період (наприклад, за такими спрямуваннями: капітальне будівництво, монтаж модульних будинків, ремонт і реконструкція пошкоджених будівель, ремонт та реконструкція пошкоджених об'єктів комунальної інфраструктури, утилізація відходів та «відновлення» навколишнього середовища тощо).

Відзначимо, що у 2023 р. Профспілкою працівників будівництва і промисловості будівельних матеріалів України (ПРОФБУД) започатковано освітній проєкт зі створення Хабів неформального професійного навчання мікронавичкам у будівельному секторі. Проєкт орієнтований на навчання внутрішньо переміщених осіб, незайнятого населення, працівників з інших секторів економіки та учнівської молоді, які хочуть набути нових професійних мікронавичок з окремих професій будівельного напрямку. Перші результати успішного запровадження короткострокових курсів для навчання мікронавичкам у будівництві (м. Бровари, м. Хмельницький) зацікавили не тільки слухачів курсів, а й нових партнерів. Наприклад, 15 березня 2023 р. ПРОФБУД та Департамент освіти і науки Київської ОДА уклали Меморандум про співпрацю в рамках Хабу неформального професійного навчання мікронавичкам з професій будівельно-монтажного напрямку, а також обговорили питання щодо перспектив поширення такого досвіду у Київській області та пошуку ресурсів, кваліфікованих кадрів для розроблення ефективних програм короткострокових курсів (Профспілка будівельників України).

Соціальне значення цього проєкту спрямоване на набуття слухачами курсів професійних навичок у стислі строки та забезпечення їхньої готовності застосовувати здобуті мікрокваліфікації у будівельній галузі не у далекій перспективі, а вже сьогодні, задля відбудови пошкодженої інфраструктури України. Цей проєкт набуває популярності не тільки серед цільової аудиторії, а має підтримку від профорганізацій із ЄС, США, Австралії, Канади.

Вважаємо, що для розвитку таких та інших освітніх проєктів актуалізується значення розвитку проєктної культури педагогічних працівників закладів професійної освіти, що забезпечить:

- активну участь у реалізації завдань інноваційних міжнародних та національних (регіональних) проєктів;
- розроблення нових професійних стандартів та державних освітніх стандартів з конкретних професій;

- створення гнучких освітніх програм для різних видів професійної підготовки відповідно до потреб цільової аудиторії;
- проєктування короткострокових курсів, наповнених сучасним змістом;
- проєктування інноваційних технологій теоретичного навчання та професійно-практичної підготовки;
- застосування сучасних виробничих технологій для якісної підготовки здобувачів професійної освіти в умовах технологічного прогресу.

Ключові слова: проєктна діяльність, освітні проєкти, проєктна культура, професійна освіта і навчання, Німеччина, Україна.

Література

- Профспілка будівельників України. (2023, 07 травня). Профспілковий Хаб мікронавичок – відтепер готуємо лицювальників-плиточників. <http://www.profbud.org.ua/blog-details/34>
- Радкевич, В. О., Бородієнко, В. О., & Кравець, С. Г. (2021). Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів (порівняльний аналіз із країнами Європейського Союзу): науково-аналітичні матеріали. ТОВ «ТРОПЕА». <https://ivet.edu.ua/index.php/component/k2/%E2%84%96/1336-profesiina-profesiinotekhnichna-osvita-ukrainy-v-kontekstievrointehratsiinykh-protsesiv>
- InnoVET. (2023a, 07 May). Einladung zum Brückendialog. Retrieved May 17, 2023 from <https://www.bildungsbruecken-owl.de/2023/04/13/innovations-unternehmergeist-wecken-projektbasiertes-lernen-in-schule-und-betrieb/>
- InnoVET. (2023b, 07 May). Bildungsbrücken OWL. Retrieved May 17, 2023 from <https://www.bildungsbruecken-owl.de/>
- InnoVET. (2023c, 07 May). Projektbüro. Retrieved May 17, 2023 from https://www.bexelektro.de/?page_id=27
- KMK. (2006). Rahmenlehrplan für den Ausbildungsberuf Fachverkäufer im Lebensmittelhandwerk/ Fachverkäuferin im Lebensmittelhandwerk (Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 08.03.2006). Retrieved May 17, 2023 from <https://www.kmk.org/fileadmin/pdf/Bildung/BeruflicheBildung/rlp/FVLebensmittel.pdf>